

GEZOCHT: MINISTER VAN DEFENSIE ZONDER BUDGET EN INTERNATIONALE AMBITIES (M/V)

KEES HOMAN

Nederland heeft de afgelopen decennia meegedaan aan tal van internationale missies en wordt internationaal geprezen om haar 3D-benadering. We vroegen Kees Homan om te kijken naar de internationale ambities van de politieke partijen. Maar dan komen de bezuinigingen in beeld. Die maken van Kees - het zijn zijn eigen woorden - "een knorrige leunstoelstrateeg". Als de partijen internationaal iets willen, dan onderbouwen ze dit nauwelijks met de benodigde middelen. En waar is de vroegere universalistische ethos?

Wie na de verkiezingen als nieuwe minister van Defensie het bordes van Plein 4 betreedt, is een weinig benijdenswaardig persoon. Hij of zij raakt onmiddellijk verwickeld in een complex bezuinigingsproces, waarbij nog steeds duizenden militairen en burgers in onzekerheid verkeren over het behoud van hun baan. De hoogste ambtenaar op het ministerie en leider van dit bezuinigingsproces, Ton Annink, heeft onder het motto 'de trap wordt van boven schoongeveegd', gebruik gemaakt van *outplacement* en vertrekt naar het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Bovendien is niet uitgesloten dat de volgende bewindsman, ingevolge het nieuwe regeerakkoord, met nieuwe bezuinigingen is opgezadeld. Zo hebben de PvdA, SP, PVV en D66 zich tijdens de verkiezingscampagne, zonder enige inhoudelijke argumentatie, voorstanders betoond van verdere forse reducties op Defensie.

Maar ook maatschappelijk staat Defensie onder druk. Hoewel een ruime meerderheid van de Nederlandse bevolking een krijgsmacht noodzakelijk acht, is dit grote draagvlak omgekeerd evenredig aan de bereidheid voldoende financiën voor Defensie beschikbaar te stellen. Internationale kwesties en militaire zaken worden door veel Nederlanders dan 'ver van het bed' beschouwd. De realiteit is dan ook, dat in Nederland de bevolking vooral op defensie en ontwikkelingssamenwerking wil bezuinigen en meer geld bepleit voor gezondheids-

zorg, onderwijs, werkgelegenheid en veiligheid op straat. Volgens de opiniepeiling van Maurice de Hond is 59% van de Nederlandse bevolking voor verdere bezuinigingen op defensie, 54% op vredesmissies en 77% voor bezuinigingen op aanschaf van materieel.

Uit eerder onderzoek bleek dat een kleine meerderheid van de bevolking de aanwezigheid van Nederlandse militairen in Uruzgan en Kunduz niet steunde. Is dit misschien de reden dat het criterium 'er moet voldoende draagvlak in de samenleving zijn' uit de laatste versies van het Toetsingkader is verdwenen? In ieder geval kan de openbare mening voor specifieke militaire missies niet duurzaam worden veronachtzaamd. Als dat wel gebeurt, kan dit zelfs leiden tot vermindering van de steun voor de krijgsmacht in het algemeen.

De vraag die rijst, is aan welke operaties de Nederlandse krijgsmacht in de nabije toekomst in deze tijd van grote onzekerheid zal en kan gaan deelnemen. Een vierjarige krachtsinspanning zoals in Uruzgan, kan voorlopig in de annalen van de vaderlandse geschiedenis worden bijgeschreven. Bij het publiek, en daarmee bij de politiek, scoort wel de bestrijding van piraterij hoog. In het onderzoek van Maurice de Hond is bescherming van koopvaardij schepen het enige instrument van buitenlandbeleid dat met ruime steun niet op bezuinigen hoeft te rekenen (69% wil niet bezuinigen, tegen 22% wel). >

HOWEVER BEAUTIFUL THE STRATEGY, YOU SHOULD OCCASIONALLY LOOK AT THE RESULTS

#5

(SIR WINSTON CHURCHILL)

EEN STRATEGISCHE BLIK OP DE WERELD?

VOLG DE CURSUS INTERNATIONALE
VEILIGHEID

23-26 OKTOBER EN 6-9 NOVEMBER 2012

nederlands instituut voor internationale betrekkingen
netherlands institute of international relations
clingendael

> De PVV schrijft in haar verkiezingsprogramma, dat de handelsbelangen cruciaal zijn voor ons land en dat deze op dit ogenblik bijvoorbeeld ernstig in gevaar zijn door de opkomst van de 'jihad-piraten' rondom de Golf van Aden. De oplossing van de PVV kent de charme van de eenvoud: "De Koninklijke Marine wordt in staat gesteld hier korte metten mee te maken." Hoe de Marine dit moet gaan doen en met welk materiaal en geld, daar laat de PVV zich echter niet over uit.

Het leerstuk van de '*Responsibility to Protect*' (R2P) vindt vooral bij GroenLinks een warm onthaal. Met andere woorden, de veiligheid van mensen gaat boven de soevereiniteit van staten. Het eerste voorbeeld van R2P waarbij naast niet-militaire maatregelen ook sprake was van de inzet van het militaire instrument, was de NAVO-operatie in Libië vorig jaar. Toen Kadhafi dreigde in Benghazi met zijn troepen op gewelddadige wijze orde op zaken te stellen, machtigde de VN-Veiligheidsraad met resolutie 1973 de lidstaten met alle mogelijke middelen de burgers te beschermen. Een van de redenen dat er momenteel geen mandaat is voor een militair optreden in Syrië, is echter de ruime interpretatie die de coalitie tegen Kadhafi aan resolutie 1973 heeft gegeven. Het pleidooi voor *regime change*, het bewapenen van de rebellen en het niet willen onderhandelen over vredesvoorstellen, waren niet in resolutie 1973 voorzien: met name Rusland en China tekenden hier bezwaren tegen aan. Beide landen zijn nu ook tegen een militair optreden in Syrië. Mocht het toch tot een militaire actie komen en Nederland overweegt de 43e gemechaniseerde brigade in te zetten, dan zal GroenLinks hier akkoord mee gaan, maar wel uiteraard onder de voorwaarde dat de bewindsman het een 'civiele missie' noemt. Overigens mist deze brigade tanks, want die zijn al wegbezuinigd door het kabinet-Rutte. Nederland is nu afhankelijk van de Duitsers (!) die met hun tanks de Nederlandse landmacht uit de brand moeten helpen.

Het geloofsartikel van de *Dutch approach* is bij de politieke partijen aan enige erosie onderhevig. Alleen de PvdA, D66 en Groen-Links bepleiten in hun verkiezingsprogramma's de 3D-benadering (*Defence, Diplomacy and Development*) in conflicten. Hiervoor zal nog de nodige Haagse compromisbereidheid vereist zijn. Zo willen PvdA, D66 en SP vasthouden aan 0,7% van het BNP voor Ontwikkelingssamenwerking, maar eisen ze tegelijkertijd een forse verlaging van het defensiebudget, terwijl de VVD juist het tegenovergestelde bepleit. Maar is een nieuw kabinet nog wel bereid veel geld te stoppen in langdurige vredesmissies, waarvan niet alleen de effectiviteit maar ook de financiële kosten sinds kort ter discussie staan?

Bestrijding van de piraterij scoort.

Nu hoeft dat niet zo'n probleem te zijn. De inzet zal meestal plaats vinden in conflicten met veel gewapende niet-statelijke actoren, die vaak moeilijk van non-combattanten te onderscheiden zijn. In dit soort irreguliere of

hybride conflicten zullen speciale eenheden meer dan reguliere militaire eenheden een rol kunnen spelen. En sinds het eind van de Koude Oorlog zijn onze speciale eenheden fors uitgebreid. Zo is het Korps Commandotroepen van de Koninklijke Landmacht de afgelopen decennia verdubbeld tot 540 personen; tellen de Maritieme Special Operations Forces van het Korps Mariniers ruim 180 personen; en de Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten van de Koninklijke Marechaussee omvat meer dan 400 personen. De grote vraag is uiteraard of ons parlement akkoord gaat met bemoeienis met dergelijke conflicten. De partijprogramma's bieden hier geen houvast. Alleen de PVV lijkt echt tegen te zijn, maar wat als het om een interventie gaat in Syrië, mede verzocht door de VS en Israël? Zegt de PVV dan ook nee? D66 vindt in haar verkiezingsprogramma, dat voor de inzet van Nederlandse militairen het Toetsingskader leidend moet zijn. Maar de praktijk wijst uit, dat dit polyinterpreteerbare document zowel door voor- als tegenstanders van een missie voor hun standpunt wordt gebruikt.

Van het grootste belang is echter dat het huidige particularistische ethos weer plaats maakt

Als de VS en Israël vragen om een interventie in Syrië, zegt de PVV dan ook nee?

voor ons vroegere universalistische ethos. Voor menig populistische burger lijkt de wereld soms al bij Nieuweschans op te houden. Maar onze nationale veiligheid en welvaart zijn onlosmakelijk verbonden met het bevorderen van stabiliteit, vrijheid en economische ontwikkeling elders in de wereld, die ongehinderde handelsroutes en de toevoer van grondstoffen garanderen. En daar hoort een goed functionerende internationale rechtsorde bij, waaraan ook onze krijgsmacht een bijdrage dient te leveren! Nederland heeft het bevorderen van die rechtsorde in de Grondwet staan. Dat is geen altruïsme, maar eigenbelang. Als dat ethos niet verandert, dan kunnen we dat grondwetsartikel na de verkiezingen net zo goed schrappen.

